

GÖTEBORGS UNIVERSITET

I BÅTBYGGARNAS KÖLVATTEN

TOLKNING OCH REKONSTRUKTION AV EN
HANTVERKSTRADITION I STOCKHOLMS SKÄRGÅRD

Fredrik Leijonhufvud

Institutionen för kulturvård
Fakulteten för naturvetenskap och teknik

Akademisk avhandling för filosofie doktorsexamen i Kulturvård, som med tillstånd från Fakulteten för naturvetenskap och teknik kommer att offentligt försvaras torsdagen den 9 oktober 2025 kl. 13:00 i aulan, Institutionen för kulturvård, Magasinsgatan 4, Mariestad.

ISBN 978-91-7963-233-5 (tryckt)

ISBN 978-91-7963-234-2 (pdf)

ISSN 0284-6578

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Summering

Ökorna i 1800-talets Stockholms skärgård var öppna, klinkbyggda båtar med akterspegel, vanligtvis mellan fem och åtta meter långa. I en kustmiljö där båten var en livsnödvändig resurs kom båtbyggarkonsten att inta en central och högt värderad plats i skärgårdsbornas vardag och kultur. Denna avhandling undersöker vad som sker med hantverkstraditionen när dess traditionsbärare inte finns kvar. Här framträder både det praktiska hantverket – där samspelet mellan båtbyggare, material och båtens funktioner i lokala farvatten är centralt – och den historiska kontexten, där arkivmaterial ger inblick i 1800-talets båtbyggares liv.

Ett mångsidigt källmaterial bestående av historiska originalbåtar och skriftliga källor kompletterar varandra, tolkas och rekonstrueras. Analysen visar att båtbyggartraditionen kan beskrivas som ett system av tumregler, mått och arbetsprocedurer, samtidigt som den rymde en hög grad av flexibilitet. Traditionen framträder som både normbunden och föränderlig, präglad av ett dynamiskt samspel mellan båtbyggarens intentioner, material och lokala behov.

Avhandlingen utgör en fördjupad studie av kulturarvets komplexitet och belyser vikten av att bevara föremål som bär spår av bortglömda hantverkstraditioner. Båten framträder här inte bara som ett historiskt föremål, utan även som en bärare av kunskap som delvis kan återuppväckas. Genom kombinationen av rekonstruktioner, historiska källor och kulturarvsteoretiska perspektiv blir byggandet av ökor ett exempel på hur äldre hantverkstraditioner kan förstås, värdas och ges ny relevans i vår tid.

Nyckelord: Båtbyggeri, Rekonstruktion, Immateriellt kulturarv, Källpluralism, Hantverkstraditioner, Klinkbåtstraditioner, Hermeneutik, Stockholms skärgård.